

Når frivillige leder professionelle

Definitions-kamp

- Kamp mellem to forskellige organisationsforståelser:
- En værdibaseret (teologisk/kristen) organisationsforståelse overfor en demokratisk organisationsforståelse.

Hvad bidrager menighedsrådene med?

- Kompetencespørgsmålet: Hvordan er man kompetent til at sidde i et menighedsråd? I en frivillig organisations bestyrelse?
- I sammenhæng med besvarelsen på det spørgsmål må man forholde sig til, hvilke værdier der er vigtigst for organisationen: Organisationens værdier eller de demokratiske værdier?

Menighedsrådenes magt

- Menighedsrådet består af valgte læge medlemmer og præsten som født medlem uden stemmeret.
- Stor juridisk og økonomisk magt over sognet.
- Skatteprocent (provstiudvalg).
- Budget for sognet.
- Personaleansvar.
- Bygningsansvar.
- Stor politisk magt? To søjlesystem. Fagsystemets modmagt.

Hvordan ser to-søjlesystemet ud i en teologisk værdi-optik?

- **Det offentlige**
- Kirkeministerium
- Stift
- Bisper
- Provster
- Præster
- Offentlig forvaltning
- Ansat af det offentlige
- **De troende**
- Menighedsrådet
- Kirkens egne udvalg
- Menigheden
- De lokale behov
- Lokale, særegne ønsker
- Valgt af de lokale

Hvordan ser to-søjlesystemet ud i en frivillighedsværdi-optik?

- **Det verdslige**
- Menighedsrådet repræsenterer "offentligheden"
- Menighedsrådet ansætter personale
- **Det gejstlige**
- Det teologiske fagsystem repræsenterer det særlige
- Præsten er ansat i stiftet (fagsystemet)

Menighedsråd

- Hvilken rolletilskrivning er der tale om?
- Historisk baggrund for magtforståelse.
Protestantismen:
  - Det personlige gudsforhold.
  - Et opgør med den katolske magtforståelse.

Jørgen Stenbæk

- Luthercitater:
  - ”enhver der er krøbet ud af dåben, har ret og myndighed til at rette op på misforholdene i kirken, også selv om de ikke har del i den biskoppelige vielse (1520).
  - Det almindelige præstedømme: Alle døbte er præster.
  - Nutidens ”empowerment” af brugeren?

Kristen konsensus

- Luthercitat: "Hvad alle er forpligtet til, må ingen påtage sig uden den fælles vilje og befaling" (Stenbæk 74)
- Konsensustænknig. Og jantelov?

En anden magtforståelse: Foucault

- ”Magten er overalt, hvilket ikke vil sige, at den opsluger alt, men at den kommer alle steder fra. Og magten er, hvad gælder dens permanente, gentagende, træge og selvopretholdende træk, ikke andet end den helhedseffekt, der aftegner sig på baggrund af de mobile elementer og den sammenkædning, der støtter sig på hvert af elementerne og som til gengæld forsøger at fikse den. Man må uden tvivl være nominalist, og det er ikke en struktur, og det er heller ikke en særlig styrke, som nogle bestemte er udstyret med: Det er det navn, man giver en kompleks, strategisk situation i et givet samfund” (fra Larsen 370).

- men hvorfor stadig menighedsråd
i 2007?
- Grundloven. Kirkens placering i staten.
- I 2007: De kristne værdier overfor den demokratiske forståelsesramme/værdier.

Theodor Jørgensen

- Forskellen på demokratiet og det almindelige præstedømme er, at demokratiet hviler på det autonome menneske.
- Det almindelige præstedømme hviler på Kristus, som andethed, og som det relationelle mellem menneske og menneske; menneske og Gud (s.48).

Forskellen på demokrati og alm. præstedømme

- Demokrati
- Borgerne er underlagt det, som de er blevet enige om, foreløbigt.
- Den yderste instans er mennesket selv.
- Det almindelige præstedømme
- Menneskene er underlagt Kristus.
- Dvs. mennesket deltager i *communio sanctorum*, og er dermed kommunikativt.
- Den yderste instans er kommunikationen (man kunne sige Kristus gennem Helligånden)

Hvad er så præstens rolle?

- Sakramenteforvaltning
- Ordets forvaltning
- Præsteembedets sideordnethed i forhold til det almindelige præstedømme.

Theodor Jørgensen

Det almindelige præstedømme og det folkekirkelige demokrati 1996, s.51

I et teologisk perspektiv

**Men hvad er så
ledelse?**

Den almindelige ledelsesmagt: Dobbeltheder

- **På den ene side:**
- Det almindelige præstedømme afgør ikke suverænt ledelsesspørgsmål.
- **På den anden side:**
- Confessio Augustana lærer, at menigheden skal adlyde Gud mere end det kirkelige embede, hvilket må betyde, at menighedsrådet bestemmer.

• (Jørgensen s.49)

• (Jørgensen s.49)

Den almindelige ledelsesmagt: Dobbeltheder

- **På den ene side:**
- Præstens uafhængighed af menighedsrådet ang. præstens pastorale forpligtelse, forkyndelse, sjælesorg, undervisning (§ 37).
- **På den anden side:**
- Præsten er ikke fuldstændig uafhængig af menighedsrådet.
- Menighedsråd og præst er gensidigt forpligtet på at samvirke.

Den almindelige ledelsesmagt: Dobbeltheder

- **På den ene side:**
  - Samvirke mellem menighedsråd og præst om målsætningerne for det kirkelige liv i sognet.
  - **På den anden side:**
  - Menighedsrådets opgave:
  - Sikre gode vilkår for evangeliets forkyndelse.
  - Dette vedrører:
  - Rammer (administrative anliggender)
  - Indhold (kirkelige anliggender)
  - Og igen:
Præsten er i udførelsen af sin pastorale forpligtelse uafhængig af MR
- (Bemærkninger til lovforslag, s.8)

Præsten som faglig gate keeper?

- Det er det samlede menighedsråds ansvar, at fastlægge målsætninger for det kirkelige arbejde i sognet.
  - Samvirke mellem præst og menighedsråd.
  - *Præsten har dog et særligt ansvar for, at det kirkelige arbejde i sognet grunder sig på den evangelisk-lutherske bekendelses udtryk for den kristne tro.*
  - Præsten er i udførelsen af sin pastorale forpligtelse uafhængig af MR.
- (Bemærkninger til lovforslag, s.8)
- (Bemærkninger til lovforslag, s.8)

Præsten som gate keeper

- Fagligt
  - Sikre at det kirkelige arbejde er luthersk-evangelisk
- Teologisk
  - Forkyndelse, sjælesorg, undervisning
  - Præsten er i udførelsen af sin pastorale forpligtelse uafhængig af MR

Præsteembedets dobbeltfunktion

- ”Du skal ikke tro, du er noget, men du skal tro, at du er noget, når du repræsenterer Gud i forkyndelse og sakramenteforvaltning”.
- Det kirkelige embede er sideordnet det almindelige præstedømme i henvistheden til Kristus som autoritativ instans (s.48).
- Det kirkelige embede er samtidigt overordnet som indstiftet af Gud til at tage vare på evangeliets forkyndelse og sakramenternes fordeling.

Præsterollen

- Både i verden
- Fx medlem af menighedsrådet
- Det almindelige præstedømme indeholder også den ordinerede præst
- Og udenfor verden
- Fx distinktionen mellem menighedsråd og præst
- Det særlige præstedømme forvalter forkyndelse og sakramenter

Præsterollen

- **Både i verden**
- Det almindelige præstedømme er ledt af Guds ord, som er større end præsten
- **Og udenfor verden**
- Det særlige præstedømme er i kraft af sin forvaltning af forkyndelse og sakramenter ikke ledt af repræsentativitetsbegrebet eller flertalsafgørelser (Stenbæk s.83)

Kompetence og bestyrelse

- Hvad kan bestyrelsesmedlemmer?
- Hvad skal de?

Kurt Klaudi Klausen

- ”Menighedsråd og provstiudvalg er nemlig ikke professionelle, forstået som bestyrelser, der er sammensat med henblik på at skabe beslutningsdygtighed og handlekraft, og de evner derfor heller ikke at angive retning og tage initiativer. At koordinere på tværs af sogne og provstiudvalg, endsige at kanalisere beslutninger opad, så de kan blive til fælles retningslinjer. Oven i inkompetence og manglende legitimitet er disse udvalg i mange sammenhænge politiserede af indbyrdes uenighed og stridigheder og dermed beslutnings- og handlingslammede. Det betyder, at disse ”bestyrelser” hverken kan generere lokale eller nationale visioner eller strategier” (Klausen i Kritisk Forum 2007, 29).

Torben Larsen
Generalsekretær i Omsorgsorganisationernes Samråd

- ”Jeg vil skyde på, at $\frac{3}{4}$ af bestyrelsesmedlemmerne i de frivillige organisationer, ikke har forstand på ledelse, økonomi, jura, drift, personale eller strategi”

- Interview d.14.9.07

Opsummering

- De frivillige leder de professionelle.
- Hvordan?
- Er det en udmærket ordning med demokrati og fagsystemets modmagt?
- Hvilke kompetencer skal man have for at sidde i menighedsrådet og frivillige bestyrelser?